

Federal Yüksek Mahkeme'nin Ayıptan Doğan Taleplere İlişkin Satış Sözleşmesine Özgü Kısa Zamanaşımı Süreleri Hakkındaki Güncel Bir Kararı

(Çev.: Arş. Gör. Kerem ÖZ)**

Somut Olay

1. Çiftçi (S), 22 Nisan 2004 tarihinde davacıdan bir fotovoltaik enerji sisteminin tüm bileşenlerini (parçalarını) satın almıştır. Sözleşmenin konusu, yalnızca parçaların teslimidir. Bu parçaları Nisan 2004'te davalıya davacının kendisi devretmiş ve yine Nisan 2004'te davalı tarafından doğrudan çiftçi (S)'ye teslim ettirilmiştir. (S), teslimden sonra bu parçaları taşınmazındaki ambarın çatısının üzerine monte etmiş, kararlaştırdıkları 332.497,76 € tutarındaki satış bedelini de davacıya ödemiştir.

2. Sistem ilk başlarda sorunsuz biçimde çalışmıştır. Ancak sonrasında, 2005/2006 kışında, yıldırım düşmesi ve aşırı kardan dolayı yeterli randıman alınamamaya başlanmıştır. (S), durumu sigortaya bildirmiştir. Sigorta şirketi tarafından görevlendirilen eksper (L), 28 Haziran 2006 tarihli raporunda, altı modülün sigorta kapsamında (hava durumu dolayısıyla) zarara uğradığını tespit etmiştir. (L), ayrıca, diğer modüllerde delaminasyon olarak da ifade edilen su ve nem kaynaklı aşınmaya rastlandığını belirtmiştir. Ancak rapora göre, bu zararlar ayıptan sorumluluk çerçevesinde değerlendirilecek olup, sigortanın karşılayacağı zararlar kapsamına değildir.

3. Çiftçi (S), 17 Ağustos 2006 tarihli yazıyla eksper (L)'nin tespitlerini davacıya bildirmiştir. Davacı, 29 Ağustos 2006 tarihli yazısıyla şikâyetleri davalıya iletmıştır. Davalı, 19 Eylül 2006 tarihli yazısıyla kendisine bildirilen ayıpları (çeşitli modüllerdeki deliminasyonu) reddetmiş, bununla birlikte "umulanın aksine, eksperin tahmininin teyit edilmesi gerektiğini" söyleyerek ayıptan sorumluluğunun söz konusu olmadığını öne sürmüştür.

4. Çiftçi (S), 11 Temmuz 2007 tarihli dilekçeyle Passau Eyalet Mahkemesi'nde davacıya karşı müstakil delil tespiti davası açmıştır. Davacı, davalıya bu

* BGH, Urteil vom 09.10.2013 - VIII ZR 318/12 künyeli kararın Almanca aslı için bkz.: <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=66134&pos=0&anz=1>, (Son Erişim Tarihi: 22.12.2019).

** Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk ABD.

davayı ihbar etmiştir. Davanın ihbarı, 1 Ağustos 2007 tarihinde davalıya tebliğ edilmiştir. Mahkeme tarafından görevlendirilen bilirkişi (B), bu yargılama sırasında mahkemeye bir esas rapor ve üç ek rapor ibraz etmiştir. Bilirkişi, 18 Ekim 2008 tarihli son ek raporda, toplam 186 modülde imalat hatası olduğunu; 44 modülde -aşıkâr- delaminasyona rastlandığını, 142 modülde ise yalnızca ön bağlantı noktalarının eksik olduğu sonucuna ulaşmıştır. Rapora göre, tespit edilen ayıpların her biri sistemin verimliliğin düşmesine yol açmaktadır.

5. Çiftçi (S), bilirkişi (B)'nin raporunda tespiti yapılan 186 modüldeki ayıbı (delaminasyon ve eksik ön bağlantı noktaları) gerekçe göstererek Passau Eyalet Mahkemesi'nde davacı aleyhine tazminat davası açmıştır. Passau Eyalet Mahkemesi, davacıyı çiftçi (S)'ye faizleriyle birlikte 70.760 € tazminat ve 1.580 € harici vekâlet ücreti ödemeye mahkûm etmiştir. Ayrıca Mahkeme, davacının 186 modüldeki ayıbın giderilmesine ilişkin diğer masrafları ödemekle ve (S)'nin 24 Ekim 2006 tarihiyle ayıbın giderileceği tarih arasında enerji üretimi yapamamasından dolayı uğradığı zararların (şebekeye satış bedeli) tazminiyle yükümlü olduğunu tespit etmiştir. Verilen karar, kesin hüküm teşkil etmektedir.

6. Davacı, bu hükümdeki tespitleri gerekçe göstererek davalının çiftçi (S) lehine hükmedilen ödeme yükümlülüğünden kendisini kurtarmasını; buna ek olarak, davalının (S)'ye teslim edilen ayıplı güneş modülleriyle bağlantılı diğer zararları da tazmin etmekte yükümlü olduğunun tespitini talep etmiştir.

7. Passau Eyalet Mahkemesi, faiziyle birlikte 54.920 € tutarındaki sorumluluktan kurtulma talebiyle tespit taleplerini kısmen kabul etmiştir. Daha açık bir ifadeyle, davacın delaminasyon ayıbına dayandırdığı taleplerini reddetmiştir. Zira Mahkeme'ye göre davacı, bu ayıbı usulüne uygun zamanda davalıya ihbar etmemiştir. Bundan dolayı, deliminasyon ayıbı olan güneş modüllerini kabul etmiş sayılır (Ticaret Kanunu -TK- prg. 377/1, 2).

8. Eyalet Yüksek Mahkemesi, davalının istinaf talebini reddetmiş; davacının katılmalı istinaf talebi üzerine, Eyalet Mahkemesi'nin kararının 1 numaralı paragrafında yer alan hükmü, davalının davacıya faiziyle birlikte 54.920 € ödemeye mahkûm edildiği şeklinde değiştirmiştir.

9. Daire'nin oluruyla görülen temyiz yargılamasında davalı, davanın reddine ilişkin taleplerini tekrarlamıştır.

Kararın Gerekçeleri

10. Temyiz talebi kabul edilmiştir.

I.

11. İstinaf Mahkemesi, kararının gerekçesinde esas itibariyle aşağıdaki hususları dikkate almıştır:

12. Eyalet Mahkemesi, ayıplı 142 güneş modülü bakımından davacının Medeni Kanun (MK) prg. 280/1, 3; 281/1, c.1; 281/2; 434/1, c.2, b.2; 437, b.3; 440 uyarınca tazminat talebini haklı olarak kabul etmiştir.

13. Passau Eyalet Mahkemesi, dava açılmadan önce ön bağlantı noktalarının eksik olduğunu diğer merciler için de bağlayıcı olacak şekilde tespit etmiştir. Bu hususu davalı da inkâr etmemiştir. Bu tespit uyarınca, davacının TK prg. 377'ye göre ihbar külfetini yerine getirdiği ön bağlantı noktalarındaki eksikliklerin de ayıp olarak kabul edilmesi gerekir.

14. Mahkeme'nin kanaati uyarınca, talep edilen alacaklar MK prg. 438/1, b.2-b'deki beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğundan davalının zamanaşımı def'in ileri sürmesi yerinde değildir. Eyalet Mahkemesi'nin bu kanun hükmünün yalnızca yapı ustalarının tedarikçilerine karşı ileri süreceği ayıp temelli talepleri kapsamadığı, aynı zamanda yapı sahibinin tedarikçiden satın aldığı şeyi kendisinin monte ettiği hâllerde de uygulama bulacağı yönündeki kabulü isabetlidir. Güneş modüllerinin bir binanın çatısına monte edilmesi, alışlageldik kullanım şeklidir. Zira fotovoltaiik enerji sistemleri binaların ya zeminine ya da çatısına kurulur. Somut olayda da böyle olmuştur. Yapı sahibi (S), ambarın çatısına takmak suretiyle modülleri yapı eseri için kullanmıştır. Mahkeme'ye göre modüller, bu suretle yapının bütünlüyci parçası hâline gelmiştir.

15. Eyalet Mahkemesi'nin hükmünün 1 numaralı paragrafında yer alan sorumluluktan kurtarılma talebi, aradan geçen zamanda çiftçi (S)'nin davacı tarafından tatmin edilmesi sonucunda para ödeme talebine dönüşmüş; böylece, Eyalet Mahkemesi'nin bu hükmü ödeme yapma yükümlülüğü olarak değiştirilmiştir.

II.

16. Bu değerlendirme, temyiz denetimine tabi tutulmuş ve önemli bir gerekçeyle isabetli olmadığı görülmüştür. Davada talep edilen alacaklar İstinaf Mahkemesi'nin görüşünün aksine beş yılda değil (MK prg. 438/1, b. 2-b), iki yılda (MK prg. 438/1, b. 3) zamanaşımına uğrar. Bu yüzden, davalının zamanaşımı def'i ileri sürmesi yerindedir.

17. 1. MK prg. 438/1, b. 2-b'ye göre, MK prg. 437, b.1 ve 3'te belirtilen alacaklar -somut olayda dava dilekçesindekiler de buraya dâhildir-, beş yıllık zamanasına tabidir. Buna göre, alışlagelik kullanım şekline uygun olarak bir yapı eseri için kullanılan ve yapı eserinde ayıbın doğumuna yol açan bir şeydeki ayıp kaynaklı alacaklar beş yılda zamanasına uğrar. Somut olay bu şekilde cereyan etmemiştir.

18. Temyiz mahkemesinin kanaatinin aksine, yapı ustasının/yüklenicinin tedarikçisine yönelttiği talep söz konusu değil diye, somut olayda MK prg.438/1, b.2-b'nin uygulanma imkânı henüz ortadan kalkmamıştır. Eşyanın alıcının kendisi tarafından MK prg.438/1, b.2-b'de sayılan şekilde bir yapı eseri için kullanıldığı (buraya monte edildiği) hâllerde de bu hüküm uygulanır.¹ Fakat bununla birlikte, satılan "bir yapı eseri için" kullanılmadığından dolayı davada talep edilen alacaklar beş yılda zamanasına uğramaz.

19. a) MK prg.438/1, b.2-b'nin gerekçesi uyarınca, satılanın "bir yapı eseri için" kullanılıp kullanılmadığı sorusuna cevap vermek için (mülga) MK prg. 638/1, c. 1 (yürürlükte: MK prg. 634a/1, b. 2) için geliştirilen kriterler kullanılabilir. Buna göre bir yapı eseri, bir yerden bir yere taşınmayan, zeminle bağlantılı olarak üretilen şeydir. Yalnızca yeni inşa edilen yapı eserleri değil, eğer tasarımı, bütünlüğü, muhafazası veya kullanılabilirliği için esaslı bir rol oynuyorsa ve monte edilen kısımları binayla sıkı bağlantı içindeyse, mevcut bir yapı eserindeki yenileme ve tadilat çalışmaları da hükmün kapsamına girer.²

20. b) Somut olay bu şekilde cereyan etmemiştir.

21. Ambarın üzerine kurulan ve imalatından modüllerden faydalanılan fotovoltaik enerji sistemi, zeminle bağlantısı olmadığından Medeni Kanun kapsamında yapı eseri değildir. Çatısına güneş enerji sistemin monte edildiği ambar, başlı başına yapı eseridir. Ancak bu ambarın inşası için güneş modülleri kullanılmamıştır. Modüller ambarda yenileme veya tadilat işlerinde kullanılmadığı gibi ambarın tasarımı, bütünlüğü, muhafazası veya kullanılabilirliği açısından da esaslı değildir. Solar tesisatı daha ziyade kişinin kendi amaçlarına hizmet eder. Çünkü bu sistem elektrik üretir ve çiftçi (S) bu sayede kendisi için ek gelir kaynağı (şebekeye satış bedeli) yaratır. Bu amaca ulaşmak için, sistemin diğer binaların her birine monte edilebilmesi gerekirdi. Bu hâlde, fotovoltaik enerji sistemi, bina (ambar) için işlevsizdir. Yapı sahibinin amacına uygun göründü-

günden dolayı oraya monte edilmiştir. Yalnızca bu, davacı tarafından montaj için teslim edilen parçaların "bir yapı eseri için" kullanılmış olduğunu göstermez.³ Solar modüllerin kurulmasının ambarın ya tasarımı, bütünlüğü ve muhafazası ya da kullanılabilirliği bakımından çok önemli olduğu olgusundan, temyize cevap dilekçesindeki iddianın aksine, güneş modüllerindeki ayıpların ambarın da ayıplı olmasına yol açmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

22. Alt derece mahkemelerinin bir yapı eserinin enerji üretmesinin bu yapının olağan kullanımı ve dolayısıyla kullanılabilirliği kapsamında ele alınabileceği yönündeki genel değerlendirmeden, somut uyumsuzluk için hiçbir çıkarım yapılamaz. Çünkü alt derece mahkemelerinin yaptığı maddî tespitler, modül monte edilmeden önce ambarın elektriğinin olamayacağı ve çiftçi (S)'nin fotovoltaik sistemle ürettiği elektriği artık ambar için (de) kullanabileceğini göstermez. Fakat güneş enerjisi tesisatın ürettiği elektriğin bir kısmı ambarın enerji temini için kullanılsaydı bile, bu husus somut olayda MK prg. 438/1, b. 2-b'deki beş yıllık zamanasını süresinin uygulanmasını gerektirmezdi. Çünkü sistemin kurulmasındaki asıl amaç, çiftçi (S)'ye ek gelir kaynağı yaratmak olsaydı, bu ihtimalde de "bir yapı eseri için" kullanma şartı karşılanmamış olurdu.

23. 2. Somut olayda zamanasını süresi MK prg. 438/1, b. 2-b'ye göre değil de MK prg. 438/1, b. 3'c göre belirlenirse, davalının zamanasını def'inin yerinde olduğu görülür.

24. a) Zamanasını süresi, MK prg. 438/2 uyarınca fotovoltaik enerji sisteminin parçalarının çiftçi (S)'ye teslimiyle, yani Nisan 2004'te işlemeye başlar. Çiftçi (S)'nin Passau Eyalet Mahkemesi'nde davacıya açtığı müstakil delil tespiti davasının ihbarını içeren tebligatın 1 Ağustos 2007 tarihinde davalıya ulaşması, MK prg. 204/1, b. 6, 7'ye göre sürenin durmasına yol açabilecek ilk olaydır. Ancak bu an itibarıyla MK prg. 438/1, b. 3'teki iki yıllık zamanasını süresi zaten dolmuştu.

25. b) Alt derece mahkemeleri, MK prg. 438/1, b. 3'teki iki yıllık zamanasını süresi uygulanacak olsa bile, davalının zamanasını def'i ileri sürmesinin dürüstlük kuralına (MK prg. 242) aykırı olacağını belirtmiştir. Zira davalı, davacıya gönderdiği 19 Eylül 2006 tarihli yazıda satılanın muayene edilmesini teklif etmiş ve ayrıtan doğan haklarını kullanacağını beyan etmiştir. Satılan, Passau Eyalet Mahkemesi önünde görülen delil tespiti davasında muayene edilmiş ve ayıplı olduğu orada teyit edilmiştir. Alt derece mahkemelerine göre, davalının zamanasını iddiasıyla istinaf kanun yoluna başvurusu, bu hâl ve şartlarda çelişkili davranış yasağı kapsamına girer.

³ Karş., BGH, Urteil vom 15. Mai 1997 - VII ZR 287/95, NJW-RR 1998, 89 unter II 2 b.

¹ BT-Drucks. 14/6040, sh:227; Staudinger/Matuschke-Beckmann, BGB, Neubearb. 2004, § 438, knr.40; Erman/Grunewald, BGB, 13. Aufl., § 438, knr.9; MünchKommBGB/Westermann, 6. Aufl., § 438, knr.18.

² BT-Drucks. 14/6040, sh:227.

26. Bu görüş, kabul edilemez.

27. Davalının 19 Eylül 2006 tarihli yazısı gündeme geldiğinde, yalnızca “delaminasyon” ayıbı vardı. Ön bağlantı noktalarının eksik olduğu o zaman henüz bilinmiyordu. Bu nedenle, davalının ayıptan doğan haklarını kullanacağını yönündeki beyanı, yalnızca delaminasyon ayıplarıyla ilgi olabilirdi. Diğer yandan, ayıptan doğan haklarını kullanacağı yönündeki beyanına rağmen davalı, teslim edilen parçalardaki ayıpları hiç dile getirmemiştir. Hatta 19 Eylül 2006 tarihli yazıda da böyle bir beyan yoktur. Bu nedenle de davacının elinde, davalının ayıptan doğan haklarını kullanacağı yönündeki beyanını, zamanaşımı def'inin gelecekte ileri sürülmesinden feragat olarak yorumlamak için hiçbir sebep yoktu. Eyalet Mahkemesi'nin hükmünün vakıalar kısmında alıntı yapılan 21 Eylül 2006 tarihli dilekçede davacı, meseleyi bu şekilde gördüğünü net biçimde ortaya koymuştur. Davacı bu dilekçede, davalıdan zamanaşımı def'inden feragat etmesini açıkça talep etmiştir. Davalı, sonraki zamanlarda da bu tarz bir feragat beyanında bulunmamıştır.

III.

28. Tüm bu açıklamalar ışığında, istinaf mahkemesinin kararının yerinde olmadığı görülmektedir. Bu kararın kaldırılması gerekir (Hukuk Muhakemesi Kanunu -HMK- prg. 562/1). Başka tespit yapılamayacağından dolayı, dosyayı Daire karara bağlar (HMK prg. 563/3). Davalının istinaf talebi üzerine yerel mahkemenin kararı, davacının katılmalı istinaf talebi reddedilerek değiştirilmiş ve dava reddedilmiştir.